

**ÚSTŘEDNÍ
KNIHOVNA
ČVUT V PRAZE**

Výroční zpráva

2021

Zpracovaly:
PhDr. Marta Machytková, Mgr. Michaela Morysková

Podklady připravily:
Mgr. Tereza Bártová, Ing. Tereza Bulanová Ph.D., Mgr. Lenka Hrdličková Ph.D.,
PhDr. Helena Kovářiková, Mgr. Tereza Šorejsová

květen 2022

Obsah

1. Ústřední knihovna - organizace a financování.....	6
1.1 Organizace a řízení	6
1.2 Knihovní rada	6
1.3 Financování ÚK.....	7
1.4 Spolupráce s fakultami a katedrami	7
2. Fondy informačních zdrojů	8
2.1 Stav fondů, přírůstek	8
2.2 Akvizice informačních zdrojů	9
2.3 Akvizice informačních zdrojů podpořená projekty	9
2.4 Akvizice e-knih	10
3. Financování informačních zdrojů	11
3.1 Financování knižní literatury.....	11
3.2 Financování tištěných oborových časopisů	11
3.3 Financování e-zdrojů	11
3.4 Financování nástrojů, služeb a publikačních standardů	12
3.5 Financování informačních zdrojů - rekapitulace	12
4. Ústřední knihovna ČVUT v době „koronavirové krize“	13
4.1 Služby v online prostředí	13
5. Propagace knihovny - web, sociální sítě, materiály	14
5.1 Webové stránky	14
5.2 Propagace a komunikace s uživateli	14
6. Podpora studia	16
7. Zajištění a zpřístupnění elektronických informačních zdrojů (EIZ).....	18
7.1 Zhodnocení dostupnosti EIZ v roce 2021	18
7.2 Statistické sledování využití EIZ.....	19
7.2.1 Multioborové zdroje	19
7.2.2 Citační databáze a rejstříky	20
7.2.3 Oborové informační zdroje.....	21
7.2.4 Faktografické databáze	23
7.2.5 Databáze e-knih	23
8. Digitální knihovna ČVUT.....	24
9. Podpora vědy a výzkumu	25
10. Podpora vědeckých časopisů na ČVUT (Acta Polytechnica)	26
10.1 Redakce Acta Polytechnica	26
10.2 Publikační standardy.....	26
11. Informační infrastruktura	28
11.1 Technické a technologické vybavení ÚK.....	28

12. Prostory	28
13. Personální situace	29
14. Mezinárodní a národní spolupráce	30
15. Projekty (grantová a rozvojová činnost)	32
16. Publikační a přednášková činnost	32
17. Přílohová část	33

Úvod

V uplynulém roce se nám podařilo kvalitně plnit všechny služby vysokoškolské knihovny tak, jak to od nás akademická obec očekává. Provoz knihovny byl i nadále ovlivněn Covidem, ale měli jsme již zkušenosti, měli jsme nastavené a ověřené procesy a pravidla pro kombinovanou informační podporu, bylo-li potřeba, poměrně lehce a rychle jsme přešli na „e-formu“ všech našich služeb.

Chci poděkovat všem svým kolegyním a kolegům za trpělivost, vytrvalost, profesionalitu. Vážím si, že prokázali silné stránky knihovny, odvahu, soudržnost a invenci, že umíme řešit problémy a překonávat překážky, pružně reagovat na nové výzvy a neustále se učit a nové poznatky uvádět do praxe.

I o tom se lze přesvědčit při čtení jednotlivých kapitol výroční zprávy.

Marta Machytková

1. Ústřední knihovna - organizace a financování

1.1 Organizace a řízení

ÚK je strukturovaná na centrální a detašovaná pracoviště (lokální knihovny). Centrální pracoviště působí v budově Národní technické knihovny (NTK) v Dejvicích a v nové budově ČVUT. Lokální knihovny jsou umístěny v prostorách mimodejvických fakult (na Fakultě biomedicínského inženýrství, Fakultě dopravní, Fakultě jaderné a fyzikálně inženýrské). V tabulkách, kterými je text této zprávy doplněn, je používána pro označení centrálního pracoviště zkratka ÚK/NTK a pro označení lokálních knihoven zkratky příslušných fakult.

Funkční členění knihovny:

- **Oddělení fondů** (akvizice, zpracování a zpřístupňování fondu, správa a ochrana fondu, správa a rozvoj knihovního systému Aleph, budování *Digitální knihovny ČVUT* jako univerzitního repozitáře).
- **Oddělení služeb** (výpůjční služby, specializované služby, e-sloužby, bibliograficko-informační služby, poradenské a referenční, konzultační a reprografické služby, meziknihovní služba).
- **Oddělení podpory studia** (informační vzdělávání, zajišťování dostupnosti elektronických informačních zdrojů, výuka, školení a semináře, tvorba a správa webových stránek ÚK, propagace).
- **Oddělení podpory vědy** (podpora publikování, problematika Open Access a Open Science, bibliometrie, hodnocení a srovnávání výsledků školy v oblasti publikování).
- **Redakce vědeckých časopisů** (vydávání celouniverzitních vědeckých časopisů, poskytování podpory publikujícím autorům a redakcím na ČVUT, podpora informační a publikační gramotnosti v celém výzkumném cyklu).
- **Sekretariát ředitelky** (řídící a koncepční činnost, tvorba a řízení projektů, strategie rozvoje ÚK, řízení lokálních knihoven).
- **Lokální knihovny** (akvizice, zpracování, zpřístupňování a ochrana fondů, výpůjční služby, elektronické dodávání dokumentů, meziknihovní služba).

1.2 Knihovní rada

Knihovní rada je podle *Organizačního řádu ÚK*, čl. 5, 6 stálým poradním orgánem ředitele. Na návrh děkanů fakult a ředitelů součástí jsou členové jmenováni rektorem na dobu určitou, a to nejvýše do konce jeho funkčního období. Ředitelka ÚK svolává zasedání Knihovní rady (KR), předkládá materiály k projednání a může pozvat hosty ke konkrétnímu bodu jednání.

K 31. 12. 2021 byli členy KR:

Ing. Radek Holý, Ph.D.	předseda
Doc. Dr. Ing. Václav Liška	Fakulta stavební
Doc. Ing. Radek Šulc, Ph.D.	Fakulta strojní
Doc. Ing. Milan Polívka, Ph.D.	Fakulta elektrotechnická
Mgr. Jarmila Štruncová	Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská
Mgr. Hubert Guzik, Ph.D.	Fakulta architektury
Doc. Ing. Lukáš Týfa, Ph.D.	Fakulta dopravní
Ing. Ida Skopalová	Fakulta biomedicínského inženýrství
Doc. RNDr. Alena Šolcová, Ph.D.	Fakulta informačních technologií
Doc. Ing. Petr Vymětal, Ph.D.	Masarykův ústav vyšších studií
Ing. Ivo Prajer	Výpočetní a informační centrum
PhDr. Markéta Kašparová Parkanová	Ústav tělesné výchovy a sportu
Ing. Karel Smolek, Ph.D.	Ústav technické a experimentální fyziky
Ing. Karel Jung, Ph.D.	Kloknerův ústav
Mgr. Tereza Zoulová	Česká technika – nakladatelství ČVUT
Prof. Ing. Václav Hlaváč, CSc.	Český institut informatiky, robotiky a kybernetiky, Univerzitní centrum energeticky efektivních budov

Během roku probíhala komunikace online. Ředitelka informovala o aktuální činnosti ÚK – financování, projektech, zajištění přístupu k informačním zdrojům a krátce představila *Plán činnosti na rok 2021*. Na prosincovém zasedání byl podrobně projednán návrh rozpočtu knihovny na rok 2022, statistiky využívání EIZ v roce 2021 a příprava projektu PPSZ Portál Open Science ČVUT.

1.3 Financování ÚK

ÚK hospodařila jako samostatná účetní jednotka s rozpočtem, který je určen metodikou rozpočtu ČVUT. Rozpočet ÚK byl tvořen nákladově podle činností ÚK. Byl z něj financován nákup informačních zdrojů (knihy, časopisy, e-zdroje a služby), personální a provozní zajištění ÚK, technická podpora a příslušné služby pro ÚK, platba za pronájem prostor v budově NTK a využívání prostor v nové budově ČVUT. Knihovna hospodařila s vlastními zdroji, kterými jsou příjmy za poplatky, služby apod., které byly v roce 2021 omezené díky protipandemickým opatřením, kdy byl omezený provoz knihovny, a tedy například poplatky za pozdní vrácení nebyly vybírány. Dalšími finančními zdroji byly granty/projekty, které ÚK v daném roce získala. Nepeněžními zdroji ÚK byly signální výtisky skript a některých tiskovin České techniky – nakladatelství ČVUT a výměnné publikace.

1.4 Spolupráce s fakultami a katedrami

Tato spolupráce je pro činnost knihovny klíčová a podílí se na ní většina pracovníků knihovny. Potřebné informace byly standardně zveřejňovány na webových stránkách ÚK nebo byly předávány v rámci osobních kontaktů. Pro oblast fondů (akvizice, inventarizace, předávání fondu na katedry) je pro každou fakultu a součást školy stabilně určena konkrétní pracovnice ÚK jako kontaktní osoba. Vedle doplňování fondu a zajišťování tradičních služeb spolupracovala ÚK s fakultami/katedrami v oblasti podpory studia a podpory výzkumu. Tato spolupráce je popsána podrobněji v dalších částech této zprávy.

Před zahájením akademického roku 2021/2022 se zástupci dejvických fakult, pověřeni správou katederních knihoven, setkali s pracovníci ÚK. Setkání, která jsou organizovaná po fakultách již od roku 2009, mají za cíl zhodnotit spolupráci fakult s ÚK, informovat o všech oblastech činnosti a získat podněty a připomínky k práci knihovny. Byly projednány finanční limity příslušných fakult určených pro akvizici a stav jejich čerpání v roce 2021. Pracovnice ÚK informovaly o objednávkách časopisů na rok 2022, o revizi a inventarizaci fondu na daných katedrách. Další informace se týkaly novinek v elektronických informačních zdrojích, připravovaných akcích (prodejní výstava, školení a semináře) a věnovaly se tématu uchovávání a zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací na ČVUT.

2. Fondy informačních zdrojů

2.1 Stav fondů, přírůstek

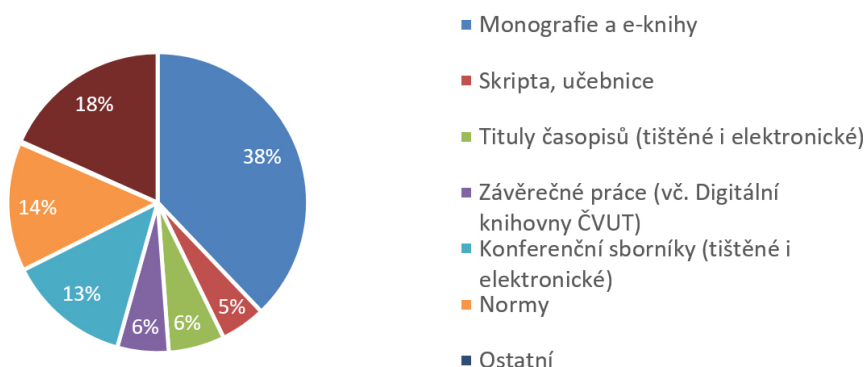
ÚK buduje specializované fondy informačních zdrojů podle informačního profilu, který vychází ze zaměření studijních programů a studijních oborů a konkrétní vědecké a výzkumné činnosti fakult a ústavů ČVUT.

Tištěné fondy jsou umístěny v ÚK (v centrálním pracovišti ÚK v budově NTK a v lokálních knihovnách), a také na katedrách a ústavech fakult a na vysokoškolských ústavech.

Elektronický informační fond je tvořen bibliografickými, citačními, faktografickými a fulltextovými databázemi (digitální knihovny), podrobněji v kap. 7. Dále jej tvoří elektronické knihy, které jsou zakoupeny formou trvalého nákupu nebo jsou jako kolekce e-knih přístupné na základě ročních poplatků. Významným elektronickým informačním zdrojem je *Digitální knihovna ČVUT*, ve které jsou uloženy závěrečné práce studentů, disertační práce a výstupy publikační činnosti autorů ČVUT (více kap. 8).

Základní struktura fondu podle typů dokumentů a poměru obsažených titulů (bez ohledu na to, zda se jedná o tištěnou nebo elektronickou verzi dokumentů) je zobrazena v Grafu 1. Je to širší pohled na strukturu fondu, než je skladba dokumentů v *Katalogu ÚK*.

Struktura fondu ÚK ČVUT

graf 1

Akvizice fondu se realizovala v úzké součinnosti s pedagogy a vědeckými pracovníky, a to podle zásad *Akviziční politiky Ústřední knihovny ČVUT*. Z finančních prostředků ÚK byly pořizovány informační zdroje určené pro celou školu. Z prostředků fakult a ústavů byly hrazeny oborově zaměřené informační zdroje, studijní literatura, doporučená literatura k předmětům dané fakulty, české a zahraniční časopisy tematicky zaměřené na studijní a vědní obory dané fakulty či ústavu.

Nový přírůstek v roce 2021 byl evidován v počtu 3 860 knihovních jednotek. Tvořily ho tištěné a elektronické publikace (konkrétně se jednalo o 3 762 tištěných knihovních jednotek, 98 titulů e-knih).

Převážně byly publikace pořizovány nákupem. Nezanedbatelná část přírůstků, v počtu 479 knihovních jednotek, byla získána jako signální výtisky (tiskoviny vydávané Českou technikou – nakladatelstvím ČVUT) nebo mezinárodní výměnou. Další přírůstky tvořily vysokoškolské kvalifikační práce (1 183 knihovních jednotek). Vývoj přírůstků za posledních deset let je uveden v Tab. 1.

ÚK ČVUT	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
přírůstky	6 969	7 199	6 987	6 003	4 570	6 546	6 175	4 928	4 281	3 860

tab. 1

V roce 2021 bylo z knihovního fondu vyřazeno celkem 2 193 knihovních jednotek. Jednalo se o obsahově zastaralé nebo opotřebované dokumenty, které byly vyřazeny z katederních knihoven dejvických fakult a z centrálního pracoviště ÚK.

Vývoj objemu knihovního fondu ČVUT za posledních deset let je dokumentován v Tab. 2. Díky přípravě přechodu na novou knihovní platformu byla provedena podrobná analýza, porovnání a rozbor knihovních jednotek v tištěných přírůstkových seznamech (od roku 1954 do roku 1980), i v databázi ALEPH a proběhlo vyčištění duplicit záznamů. Odkryli jsme statistickou chybu, a to že nebyla zohledněna retrokonverze. Došlo k vyčištění duplicit záznamů a díky tomu k velkému poklesu „čísla“ knihovních jednotek. Nejedná se o odpis knihovních jednotek, ale o správné vykazování objemu knihovního fondu ÚK ČVUT.

ÚK ČVUT	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
knih. fond	483 345	486 096	484 114	482 605	479 601	482 250	485 660	488 068	488 106	335 147

tab. 2

Časopisecký fond v roce 2021 tvořilo 240 titulů časopisů, z toho bylo 233 titulů v tištěné podobě a 7 titulů bylo pouze v elektronické podobě s možností přístupu pro celé ČVUT. V tištěné podobě byla pořizována jen zásadní periodika, která jsou pro dané katedry důležitá a která jsou jedinečná a unikátní. Exemplářů se celkem odebíralo 243. V Tab. 3 jsou uvedeny počty časopiseckých titulů za posledních deset let.

ÚK ČVUT	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
počet titulů časopisů	389	355	341	320	325	310	287	291	241	240

tab. 3

Na základě dohody jsou od roku 2009 jedinečné časopisy (tj. tištěné tituly, které odebírá jenom ÚK) umístěny ve společné studovně časopisů NTK v 3.NP. V roce 2021 to bylo 27 titulů časopisů financovaných z limitů fakult FEL, FS, FSv a z rozpočtu ÚK. Oproti roku 2020 došlo ke snížení o devět titulů – byl zrušen odběr neoborových časopisů: Bloomberg, HR Forum, Listy, Přehled kulturních pořadů, Psychologie dnes a kvůli značným skluzům i odběr časopisů Foundations and Trends a Nuts & Volts. Ukončeno bylo vydávání časopisu Oris a českého vydání Scientific American. Ve studovně časopisů jsou k dispozici aktuální čísla a kompletní předcházející ročníky. Vázané ročníky z let 2009 – 2020, výběrově se jedná o 15 titulů, byly podle klasifikace LCC zařazeny do fondu NTK (s označením majetek ČVUT a RFID čipem ČVUT). Dostupné jsou pouze prezenčně, zbývající tituly jsou uloženy v našem skladu v budově NTK. Ostatní oborové časopisy jsou umístěny na katedrách a ústavech.

2.2 Akvizice informačních zdrojů

V roce 2021 byly realizovány nákupy většinou na základě požadavků pedagogů a vědců. Na akvizici studijní literatury měla vliv doporučená literatura k oborům či předmětům vyučovaným na ČVUT, příp. k tématům závěrečných prací, a produkce univerzitního nakladatelství. Zdrojem pro cílený nákup byly také publikační výstupy autorů ČVUT. Pro naplnění akvizičních požadavků jsou systematicky vyhledávány volně dostupné zdroje.

Dalšími faktory ovlivňujícími akvizici jsou, vedle objemu produkce českých tištěných titulů odborných a univerzitních nakladatelství, také růst volně dostupných e-dokumentů a široká nabídka komerčních elektronických informačních zdrojů. Využili jsme mimořádně otevřených digitálních knihoven jak české, tak zahraniční produkce, kdy měli naši uživatelé volný přístup k široké nabídce e-knih, e-učebnic a e-časopisů. Jednalo se o vstřícnost producentů v době pandemie, kdy byly knihovny uzavřené a fyzický fond nedostupný. Nabídlí jsme také akvizici řízenou uživatelem v rámci databáze *Proquest Ebook Central*. Od našich uživatelů jsme dostávali jak tipy na nákup nových e-knih, tak jen žádosti o krátkodobou e-výpůjčku. Knihovna se v posledních letech snažila hledat také nové formy doplňování knihovního fondu a nabízet služby krátkodobých elektronických výpůjček, které lze považovat za formu krátkodobé akvizice.

2.3 Akvizice informačních zdrojů podpořená projekty

Akviziční proces knihovny je ovlivněn účastí ČVUT v projektu CzechELib. Jedná se o centrální nákup klíčových elektronických informačních zdrojů pro výzkumnou a vzdělávací sféru v ČR s minimální 50% finanční podporou.

Prodejní výstava knih **NOV@2021 – Knižní novinky v technických oborech** (Obr. 1) podpořená z projektu Fondu na podporu celoškolských aktivit ČVUT (FCA) 2021 se uskutečnila ve dnech 8. – 12. listopadu 2021. Výstava tištěných zahraničních knih NOV@2021 byla poprvé pořádána ve spolupráci s Národní technickou knihovnou a konala se v prostorách počítačové učebny NTK. Přehlídku knižních zahraničních novinek v technických oborech jsme otevřeli potřinácté a nabídli tak pedagogickým i vědeckým pracovníkům možnost získat nejnovější zahraniční publikace za výhodných podmínek. Na výstavě jsme představili knihy autorů ČVUT, kteří publikují své práce u zahraničních vydavatelů. Tradičně jsme přivezli také učebnice světových univerzitních nakladatelství a vystavili knižní novinky v technických oborech, které vydala renomovaná zahraniční vydavatelství. Bylo dovezeno celkem 572 knih, z toho bylo zakoupeno 178 knih v celkové hodnotě 437 449 Kč. Z prostředků FCA jsme zakoupili 28 titulů za 70 000 Kč. Průměrná cena knihy z celkového počtu zakoupených knih vychází na 2 458 Kč. Všechny pořízené knihy jsou zveřejněny v *Katalogu ÚK ČVUT*.

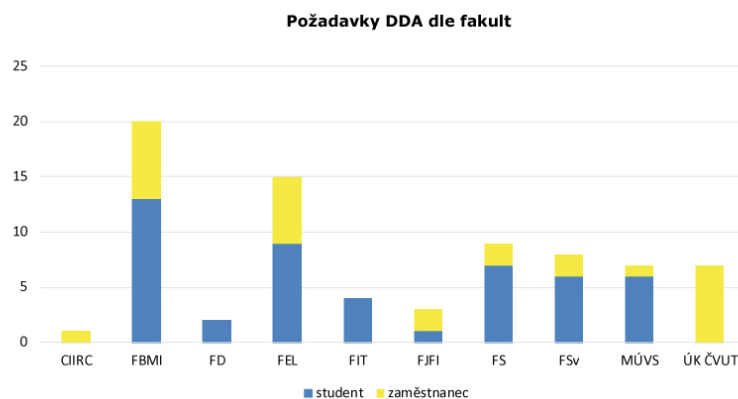
obr. 1

2.4 Akvizice e-knih

V roce 2021 jsme nabídli nový způsob akvizice elektronických knih. Jedná se o obchodní model **Demand Driven Acquisition** (akvizice řízená uživatelem), kdy knihovna do systému vloží finanční depozit, poskytovatel služby otevře kolekci e-knih k 5minutovému čtení a uživatelé mohou vybírat, které tituly by požadovali koupit nebo vypůjčit. Jde o tzv. moderovanou akvizici. Knihovna následně posoudí a ověří, zda požadovaný titul není dostupný v jiné databázi nebo např. v tištěné podobě.

Pomocí této služby rozšiřujeme kolekci e-knih na platformě *ProQuest Ebook Central* a výhodou pro uživatele je velmi rychle zajištěný přístup k požadované literatuře. Knihy jsou dostupné pro celé ČVUT okamžitě po schválení požadavku. Vybírat je možné z více než 200 000 titulů zvolených podle oborového zaměření ČVUT.

V roce 2021 jsme v rámci této služby vyřídili 76 požadavků, z toho 40 bylo schváleno (6 výpůjček, 34 trvalý nákup). Téměř polovina požadavků byla zamítnuta. Důvody zamítnutí byly různé, např. titul je již pro ČVUT dostupný v jiné databázi, případně máme dostupné jiné vydání, které je dostačující, nebo studenti pouze službu zkouší a o vybranou e-knihu vážný zájem nemají. Moderovaný nákup e-knih je z pohledu knihovny velmi oceňován, protože nákupy a výpůjčky nejsou schvalovány automaticky a do trvalého fondu e-knih se dostávají skutečně potřebné tituly.

graf 2

3. Financování informačních zdrojů

Financování nákupů informačních zdrojů se řídilo pravidly *Akviziční politiky Ústřední knihovny ČVUT*. Jako každoročně fakulty a ústavy stanovily tzv. **limity** – konkrétní finanční částky ze svých rozpočtů určené pro nákup studijní literatury. Z těchto prostředků mohla ÚK na základě konkrétních požadavků nakupovat a na konci roku pak provedla zúčtování těchto částek. ÚK také zajišťovala nákupy z grantových finančních prostředků a z fakultních rozpočtů.

Z rozpočtu ÚK se v roce 2021 financovaly především informační zdroje a služby, které jsou dostupné všem pracovníkům a studentům ČVUT. Takto byly financovány nákupy tištěných knih a časopisů, které jsou umístěny v centrálním pracovišti.

ÚK hradila konsorciální poplatky za přístup k elektronickým informačním zdrojům v rámci projektu CzechELib (více v kap. 7). Tato částka je uvedena v položce rozpočtu *Konsorciální poplatky (CzechELib)*. Další položkou jsou *E-zdroje nekonsorciální*, tj. náklady na licenční poplatky plně hrazené ÚK. V položce *Nástroje, služby, publikační standardy* jsou uvedeny náklady na licenční poplatky, poplatky za služby a členství v příslušných organizacích, které souvisí se zajišťováním EIZ a publikováním – podrobněji v kapitole 10.2.

V roce 2021 získala ÚK finanční podporu z *Fondy celoškolských aktivit (FCA)* ve výši 70 tis. Kč na nákup tištěných knih (popsáno v kap. 2.3). Náklady z rozpočtu ÚK jsou podle jednotlivých položek uvedeny v Tab. 4.

Náklady z rozpočtu ÚK 2021	knihy	e-knihy	časopisy	konsorciální poplatky (CzechELib)	e-zdroje nekonsorciální	nástroje, služby, publikační standardy	Celkem
Cena (v Kč)	298 615*	186 792	8 949	9 804 997	1 287 956	965 454	12 552 763

* částka zahrnuje podporu z FCA

tab. 4

3.1 Financování knižní literatury

Knižní literatura (tištěné monografie, sborníky, učebnice, skripta, e-knihy) byla v roce 2021 nakoupena celkem za 2 447 833 Kč. Z rozpočtu ÚK bylo uhrazeno 485 407 Kč. Většina nákupů tištěné literatury tedy byla hrazena z limitů fakult, ústavů, z grantů, z projektů a z rozpočtu kateder, a to v celkové výši 1 962 426 Kč.

3.2 Financování tištěných oborových časopisů

Oborové časopisy byly financovány zejména z limitů jednotlivých fakult a ústavů a z prostředků kateder, minimální částkou pak také z rozpočtu ÚK. Konkrétně bylo z limitů zapláceno celkem 1 096 990 Kč, z prostředků kateder 228 196 Kč (z toho 8 949 Kč platila ÚK ze svého rozpočtu). Celkem byly oborové časopisy financovány částkou 1 325 187 Kč.

3.3 Financování e-zdrojů

V Tab. 5 jsou uvedeny konkrétní částky, kterými byla z rozpočtu ÚK placena spoluúčast za přístup ke konsorciálním e-zdrojům v rámci CzechELib, a rovněž licenční e-zdroje, které byly plně hrazené z rozpočtu knihovny.

E-zdroje	Cena (v Kč)
konsorciální EIZ – CzechELib	9 804 997
nekonsorciální e-zdroje	1 287 956
Celkem	11 092 953

tab. 5

3.4 Financování nástrojů, služeb a publikačních standardů

Další náklady představují licenční poplatky za používání citačních nástrojů *Citace PRO* a *CITAVI* a *Klasifikační web Kongresové knihovny LCC*, podle kterého je tříděn knihovní fond ÚK, a roční licenční poplatek za vyhledávač *Summon*.

Financována byla služba krátkodobých výpůjček *Flexibooks* a meziknihovní výpůjční služba na národní i mezinárodní úrovni (položka *Služby*). Samostatně byly sledovány poplatky za publikační standardy v položce *Publikační standardy* (DOI, Similarity Check).

Všechny tyto náklady, plně hrazené z rozpočtu ÚK, jsou uvedeny v Tab. 6.

Nástroje, služby, publikační standardy	Cena (v Kč)
nástroje	939 531
služby	2 189
publikační standardy	23 734
Celkem	965 454

tab. 6

3.5 Financování informačních zdrojů – rekapitulace

Celkové náklady na pořízení informačních zdrojů a služeb pro ČVUT v roce 2021 činily 15 979 581 Kč (bez ohledu na zdroje jejich financování). Částka je proti loňskému roku podstatně nižší, neboť došlo ke snížení DPH z 21 % na 10 % u většiny informačních zdrojů.

V Tab. 7 je uveden přehled vynaložených nákladů po jednotlivých položkách.

Celkové náklady 2021	knihy	e-knihy	časopisy	Konsorciální poplatky CzechELib	E-zdroje a služby nekonsorciální	nástroje, služby, publikační standardy	Členství	Celkem
cena (v Kč)	2 156 793	291 040	1 325 187	9 804 997	1 287 956	965 454	148 154	15 979 581

tab. 7

V Tab. 8 je pro srovnání uveden přehled nákladů na financování informačních zdrojů – knižní a časopisecká literatura v tištěné podobě, elektronické knihy, licenční poplatky a finanční spoluúčast za přístup k elektronickým informačním zdrojům, službám a nástrojům v období 2012 – 2021.

Informační zdroje	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Celkem (v Kč)	9 649 927	14 476 545	15 156 835	14 934 631	16 028 396	7 475 171	18 018 926	17 614 978	17 319 354	15 979 581

tab. 8

4. Ústřední knihovna ČVUT v době „koronavirové krize“

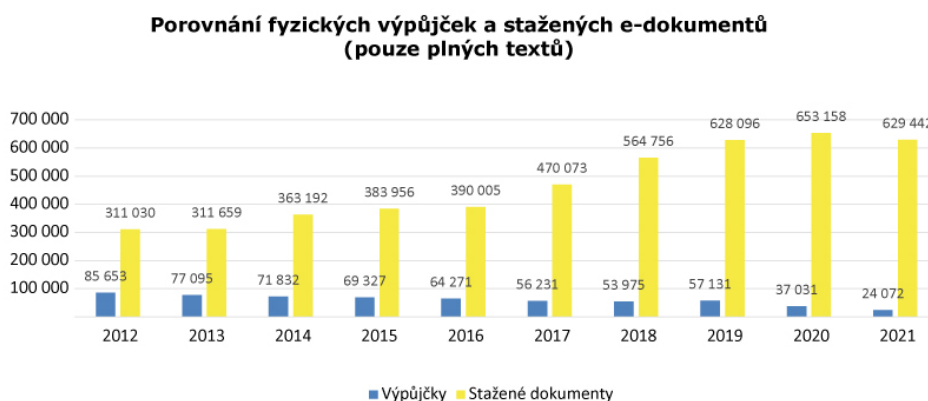
Rok 2021 byl opět poznamenán COVID-19. Snažili jsme se udělat maximum pro to, aby i přes vzniklé bariéry byla knihovna pro uživatele „otevřená“ a služby dostupné – nadále jsme používali moderní informační technologie pro vzdálenou komunikaci, online spolupráci, sdílení služeb a dokumentů. Naše dlouhodobá orientace na budování e-fondu se stala velkou výhodou. Nastavili jsme novou formu akvizice, akvizici řízenou přímo uživatelem, kdy díky flexibilním akvizičním nástrojům a nastavenému systému uvnitř knihovny mají naši uživatelé požadovanou e-knihu téměř okamžitě k dispozici.

4.1 Služby v online prostředí

Elektronické služby se promítají do všech procesů ÚK. Týkají se jak výpůjčních a referenčních služeb, tak i služeb vztahujících se k podpoře vědy a výzkumu, informačního vzdělávání a publikačních aktivit. V roce 2021 opět byly elektronické služby stěžejní součástí aktivit ÚK.

V době omezeného přístupu do knihovny jsme nastavili a nabídli odpovídající formy komunikace. Vytipovali jsme z předchozích období nejčastější požadavky a potřeby našich uživatelů a podle toho jsme nastavili online služby. Zaměřili jsme se na nové studenty, připravili jsme online informační letáky o naší knihovně, umožnili jsme vzdálenou předregistraci. V roce 2021 byl počet nové zaregistrovaných uživatelů 3 512 a celkem bylo uskutečněno 24 072 výpůjček z fyzického fondu.

V roce 2021 bylo na všech pracovištích ÚK uskutečněno celkem 24 072 výpůjček z fyzického fondu. Oproti tomu počet stažených dokumentů („e-výpůjček“) byl 629 442 (viz Graf 3).

graf 3

Nakoupili jsme a předplatili nové informační zdroje, jak tištěné, tak elektronické (více kap. 7), nové online služby a nástroje pro podporu studia a vědy. Domluvili jsme zkušební přístupy k novým EIZ, vyhodnocovali jsme statistiku, která nám sloužila jednak jako zpětná vazba, jednak jako podklad pro rozhodování na další období.

Discovery systém *Summon*, který slouží jako vyhledávač nad knihovním katalogem, předplacenými i volně dostupnými elektronickými informačními zdroji, se stal jedním z hlavních přístupových bodů k získání plných textů dokumentů.

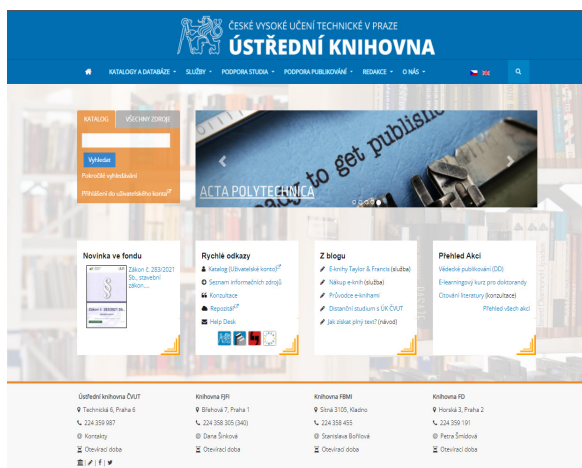
Konzultace k psaní závěrečných a odborných pracích, vyhledávání zdrojů a citování, používání citačního software jsou již zavedenou službou knihovny. V loňském roce jich bylo oddělením podpory studia poskytnuto 50, a to převážně „bezkontaktně“ (80 %) – klasicky přes e-mail, telefonicky, ale i přes Teams. Tady se projevilo, že v LS (kdy je o konzultace knihovny větší zájem s ohledem na dokončování závěrečných prací) výuka stále probíhala distančně. Kvůli tomu ani neproběhly Konzultační dny. Převážnou část zájemců tvořili studenti bakalářského (52 %) a magisterského studia (28 %), kteří řešili hlavně nejasnosti ohledně citování ve svých závěrečných pracích.

5. Propagace knihovny – web, sociální sítě, materiály

Webové stránky ÚK ČVUT jsou hlavním nástrojem komunikace s uživateli v online prostředí. Informují studenty, pracovníky školy i odbornou veřejnost nejen o vlastní činnosti, ale především o poskytovaných službách a dalších odborných nástrojích v knihovně. Společně s profily na sociálních sítích slouží jako online prezentace aktuálního dění v knihovně.

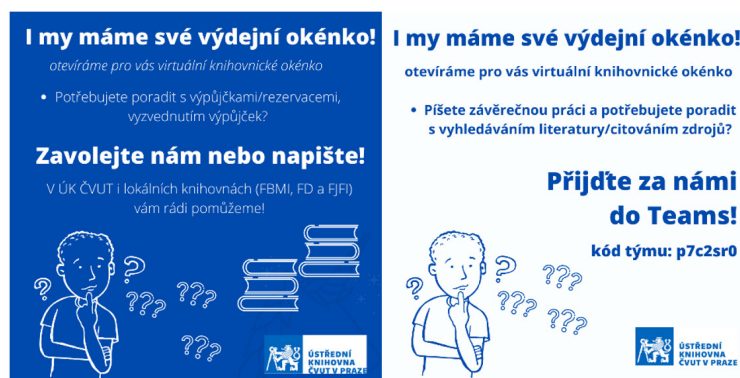
5.1 Webové stránky

Webové stránky v loňském roce prošly výraznější proměnou především po grafické stránce (Obr.2). Homepage dostala modernější vzhled. Změnily se i pohyblivé prvky carouselu. Důraz byl kladen především na jednoduchý, zároveň však zajímavý styl, který odpovídá současným nárokům. Základní obsahové kategorie zůstaly stejné. Aktivně se pracovalo na překladu textů a doplňování anglické části webu.

obr. 2

Vzhledem k tomu, že více než polovina loňského roku byla opět v režimu distanční výuky, i obsah webu se dále přizpůsoboval potřebám vzdáleného přístupu k informacím. Obsah, který byl vytvořen v roce 2020, kdy vznikly stránky *Opatření ÚK k omezení rizik nákazy koronavirem*, *E-zdroje dostupné během „koronaviru“* a *Distanční studium s ÚK ČVUT*, byl doplněn o další rozcestník pro snazší komunikaci uživatelů s pracovníky knihovny – *Virtuální knihovnické okénko* (Obr.3).

obr. 3

Celková návštěvnost stránek za minulý rok byla 260 148 zobrazení (z toho 184 536 unikátních zobrazení). Po hlavní stránce a stránce s kontakty na zaměstnance měla největší návštěvnost stránka *Co je to rešerše?*, *Citací nástroje* a *Otevírací doba*.

5.2 Propagace a komunikace s uživateli

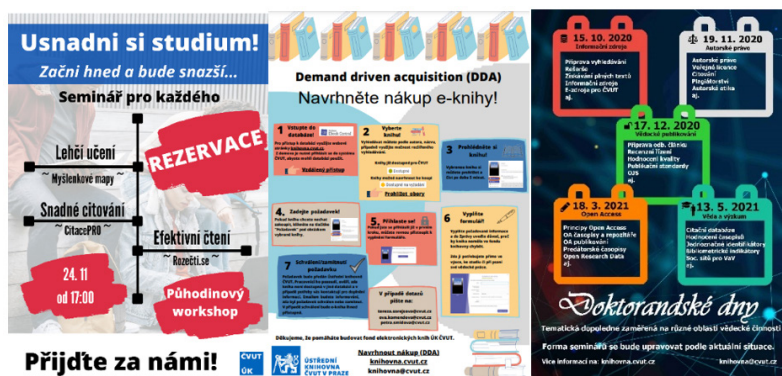
První polovina roku 2021 se nesla ve znamení informování o nových zkušebních přístupech k informačním zdrojům a webinářům ze strany knihovny, tak i třetích stran. Jako každý rok proběhl přednáškový cyklus **Doktorandské dny**, pro který byl vytvořen nový grafický design. Ve spolupráci s oddělením Podpory vědy vznikla infografika *Jak získat plný text*, který byl propagován jako celek na webových stránkách, tak po částech na sociálních sítích, a dále je využíván i jako učební materiál. Vzhledem k nestandardnímu režimu předchozího roku byla vytvořena infografika *Knihovna za časů korony*. Byl také publikován jeden newsletter na téma *Patenty a normy – jak je získat*.

obr. 4

Během května a června 2021 proběhlo celoškolské **Školení online marketingu pro ČVUT**. V rámci 8 blokových přednášek si PR pracovník ÚK prošel komplexním školením v procesu propagace a cenné informace přenesl do praxe prostřednictvím budování budoucí strategie, konceptu stabilní značky a především cílenější komunikace s uživateli. Nabyté znalosti se následně promítly také do tvorby propagačních materiálů a sjednocení propagační vizuální identity na sociálních sítích.

Knihovna byla také aktivní na sociálních sítích. Konkrétně na Facebooku a Instagramu. V loňském roce byl také vytvořen profil ÚK ČVUT na LinkedIn a připojen pod společný profil ČVUT. K 31. 12. 2021 knihovna zaznamenala na Facebooku 896 sledujících a 863 „To se mi líbí“. Pro srovnání s předchozím rokem se dosah Facebookové stránky zvýšil o 20,1 % a celková návštěvnost o 4,9 %. Mezi populární příspěvky, které získaly velký dosah, patří především informace o exkurzích v knihovně z období září/říjen (6 907 zhlédnutí), pozvánka na přednášku **Informační zdroje** z cyklu Doktorandské dny (6 417 zhlédnutí) nebo pozvánka na workshop **Usnadni si studium** (4 764 zhlédnutí). V prosinci byl pro uživatele i pracovníky knihovny připraven **Adventní kalendář ÚK ČVUT**. Profil na Instagramu loni sledovalo 377 uživatelů.

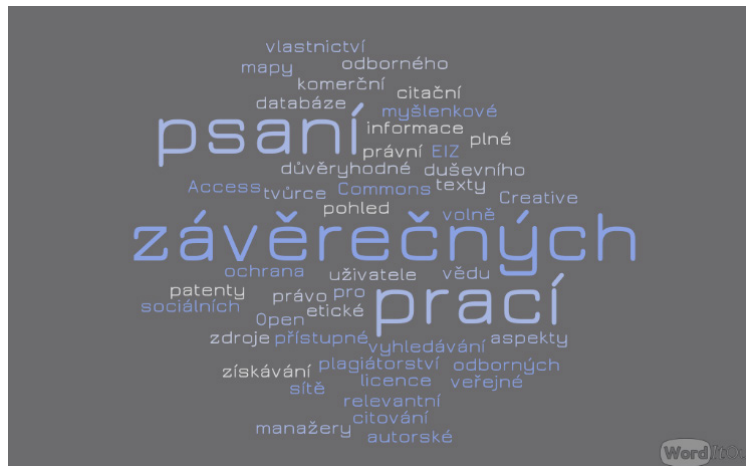

obr. 5

6. Podpora studia

Oddělení podpory studia se snaží podporovat informační vzdělávání v rámci celého ČVUT. Služby poskytuje především **studentům, pedagogům a dalším zaměstnancům školy**. Pomáhá jim osvojit si znalosti a dovednosti efektivní práce s informacemi, což jsou kompetence, které uplatní jak během studia, ale i během profesního a soukromého života.

Témata, kterými se pracovníci oddělení zabývají, jsou různorodá (viz Obr. 6). Průběžně se sledují jednotlivé oblasti a trendy jejich vývoje. Získané poznatky se dále předávají s ohledem na specifika technické vysoké školy a zaměření jednotlivých fakult.

obr. 6

Oddělení poskytuje **konzultace**, pořádá různé **vzdělávací akce** na požádání pedagogů nebo z vlastní iniciativy, spolupracuje s pedagogy na zavádění informačního vzdělávání do učebních osnov, připravuje informační materiály.

V loňském roce byla forma výuky opět závislá na momentální pandemické situaci a vládních opatřeních. V letním semestru stále probíhala výuka a konzultace **online** přes MS Teams, v zimním semestru už zase převážně formou **přímé výuky**. U některých aktivit se ale počítalo s tím, že proběhnou online. Jde především o přednášky určené doktorandům a zaměstnancům, kteří se tak mohou akci účastnit odkudkoli, s minimální časovou ztrátou, nebo si jí mohou poslechnout později, když je přednáška nahrána.

Dlouhodobě se knihovna zaměřuje také na vytváření **e-kurzů**, kdy v loňském roce opět rozšířila jejich nabídku. Konkrétně se jednalo o vytvoření **anglické verze** e-kurzu pro doktorandy Informace pro vědu a výzkum pro Fakultu architektury, kde je tento předmět povinný. Česká verze tohoto kurzu také doznala změn: byla pozměněna jeho struktura, byla doplněna nová témata, přibýly medailonky lektorů, změnil se počet a obsah úkolů, některé byly nahrazeny povinnými testy. Změnila se také organizace kurzu, kdy byl celý otevřen hned od začátku, aby se k němu účastníci mohli dostat kdykoli v semestru, když budou mít čas, či zrovna budou potřebovat.

Převážnou část vzdělávacích aktivit oddělení tvoří **přednášky, semináře a různá školení (workshopy)** pro **studenty bakalářského nebo magisterského studia** uskutečněné na základě pozvání pedagogů do výuky předmětů zaměřených na psaní odborných textů a závěrečných prací. Novinkou byla série 3 webinářů pro studenty se specifickými potřebami ve spolupráci se Střediskem ELSA. Také jsme měli seminář o službách knihovny např. pro zahraniční studenty v rámci **Orientation Week** organizovaným International Student Club CTU in Prague.

Doktorandům jsou nabízeny dvě již pravidelné akce. **Kurz pro doktorandy Informace pro vědu a výzkum**, který se v e-learningové formě pravidelně otevírá každý letní i zimní semestr a na žádost fakult i ve formě přímé výuky (na FA jako povinně volitelný předmět v ZS). Jedná se o desetitýdenní kurz. Jeho cílem je poskytnout doktorandům informační zázemí pro jejich vědeckou práci a poskytnout jim soubor informací, rad a dovedností, které by jim pomohly jakožto budoucím autorům vědeckých publikací.

V roce 2019 se začaly pořádat tzv. **Doktorandské dny**, cyklus jednodenních tematických webinářů (bloky: Informační zdroje, Autorské právo, Vědecké publikování, Open Access, Věda a výzkum) určených nejen pro doktorandy, ale pro všechny zájemce o danou oblast. Zde je možné v rámci jednoho dne získat ucelený přehled o tématech, která se k danému tématu vztahují. Přednášky jsou také nahrávány (pokud máme souhlas od přednášejících), takže se k většině uživatelé dostanou i zpětně. Od ZS 2021 se jedná o celodenní akci, na kterou u některých bloků navazuje další den praktický workshop.

Knihovna také organizuje **vlastní jednorázové přednášky a semináře**. Loni to byly 3 workshopy ve Studovně ÚK ČVUT (v budově NTK) **Usnadni si studium**, kde bylo možné si prakticky vyzkoušet práci se software pro racionální čtení (*Rozečti.se*), zkusit použít myšlenkovou mapu pro popis nějakého tématu, seznámit se s možnostmi citačního manažeru Citace PRO.

Na jaře jsme opět domluvili a uskutečnili webinář o patentech **Jak patentovat** (obr. 7), kdy se podařilo zajistit účast pracovníka patentového úřadu, patentového zástupce a vynálezce, kteří se podělili o svůj pohled a názory na problematiku patentování. Zúčastnilo se celkem 82 posluchačů skoro ze všech fakult a součástí ČVUT, dokonce i jednotlivci z jiných institucí a firem!

Jak patentovat?

aneb
Jak to vidí pracovník patentového
úřadu, patentový zástupce
a vynálezci?

19. 3. 2021
10.00 - 12.30
webinář

Přednášející:

RNDr. Viktor Kliment (ÚPV)
Ing. Václav Kratochvíl (patentový zástupce)
doc. Ing. Zdeněk Bečvář, Ph.D. (FEL ČVUT)
prof. Ing. Daniel Sýkora, Ph.D. (FEL ČVUT)
Mgr. Anna Fučíková, Ph.D. (Fyzikální ústav AV ČR)

Přednášející nás seznámí se svým
úhlem pohledu na průběh
patentového řízení a podělí se s námi
o své zkušenosti s podáváním patentů
v ČR i jinde ve světě.

Registrujte se na: <http://knihovna.cvut.cz/o-nas/archiv/akce/16-czech/archiv-akce/323-jak-patentovat>

knihovna.cvut.cz
knihovna@cvut.cz

obr. 7

Exkurze v dejvické knihovně (v budově NTK) pořádáme na začátek každého akademického roku sami, nebo na vyžádání kdykoli. Poskytované informace přizpůsobujeme zaměření a složení skupin zájemců, např. pro studenty kombinovaného studia, zahraniční studenty studující v češtině, nebo pro studenty s dyslexií. Loňský rok byl pro exkurze a vůbec fyzickou návštěvu knihoven, kdy byl jejich provoz zcela uzavřen nebo jen částečně povolen, opět méně příznivý – viz Tab. 9.

Jak vypadaly vzdělávací aktivity Oddělení podpory studia v číslech, je ukázáno v Tab. 9. Pro srovnání jsou zde uvedena i čísla za rok 2020.

Vzdělávací akce ÚK ČVUT 2021	počet	z toho online	hodiny	účastníci
přednášky, školení, semináře	40	25	94	1 570
Doktorandské dny	4	4	19	239*
kurz pro doktorandy	4	3	80	51
exkurze	8	0	15,5	124
celkem	56	32	208,5	1 984
Rok 2020	30	23	144,5	1 259

* Z toho 116, zaměstnanců a 107 doktorandů napříč fakultami, dokonce i jednotlivci z jiných VŠ, AV ČR a soukromých firem.

tab. 9

Materiály vytvářené Oddělením podpory studia se dávají převážně na web a jejich návštěvnost je tradičně vysoká – více viz kapitola 5.

7. Zajištění a zpřístupnění elektronických informačních zdrojů (EIZ)

7.1 Zhodnocení dostupnosti EIZ v roce 2021

Zajištění dostupnosti elektronických informačních zdrojů pro ČVUT i nadále patřilo k hlavním úkolům ÚK. Pokračovala spolupráce s národním licenčním centrem CzechELib, které na národní úrovni zajišťuje centrální nákup konsorciálních EIZ. Shromáždili jsme požadavky našich uživatelů na nové EIZ a zadali jsme je do poptávkového řízení licenčnímu centru. Od roku 2021 nově předplácíme konsorciální přístup k databázi statistických informací, infografik, prognóz, reportů – k databázi *Statista*.

Dále knihovna nově předplatila přístup k *ASTM Compass* (American Society for Testing and Materials). Jedná se o rozsáhlou kolekci norem, časopisů, knih a odborných videí.

Pro naše uživatele jsme vyjednali zkušební přístupy k různým databázím tematicky zaměřeným na příč obory ČVUT a k nadstavbovým nástrojům a službám. Díky zpětné vazbě a statistickým ukazatelům jsme se rozhodli na rok 2021 objednat službu *Writefull*. Je to nástroj na kontrolu pravopisu, gramatiky a stylistiky anglického textu. Je založený na strojovém porovnání textu oproti databázi publikovaných vědeckých textů, recenzovaných odborných publikací.

Sledovali jsme a vyhodnocovali využívání multioborových a oborových databází, čtení e-knih a práci s citačními databázemi. Získanou statistiku jsme využili k cílené propagaci EIZ. Měli jsme možnost porovnat využívání jednotlivých předplacených EIZ, pracovat s informacemi o nejčtenějších knihách a časopisech a získat přehled o často hledaných termínech. Tato znalost využívání EIZ na ČVUT nám pomohla a nadále bude pomáhat jak v oblasti budování fondů, tak v přípravě témat pro výuku, konzultace a řešeršní strategie.

Ze strany uživatelů byla hodně využívána webová stránka *Průvodce e-knihami na ČVUT* (Obr.8), která podává přehledné informace o e-knihami – o zpřístupněných platformách, na kterých jsou e-knihy dostupné. V průvodci jsou popsány jednotlivé kroky důležité pro snadné vyhledání a „otevření“ titulu, licenční podmínky a návody pro online a off-line čtení.

obr. 8

Na webových stránkách ÚK jsou v rámci sekce *Katalogy a databáze* uvedeny všechny zpřístupněné informační zdroje; komerční zdroje, zdroje v režimu Open Access a zdroje ve zkušebním režimu.

Fond, nejen knih, ale i e-knih, je neustále doplňován na základě požadavků a potřeb celé akademické obce. Záleží nám na zpětné vazbě. Uživatelé nás mohou kontaktovat, když potřebný titul e-knihy nenajdou nebo není pro ČVUT dostupný, a my se snažíme požadovanou knihu pořídit.

Uživatelům z ČVUT jsou EIZ přístupné prostřednictvím IP adres ČVUT. Díky autorizaci mají uživatelé umožněn vzdálený přístup mimo síť ČVUT, mohou se připojit přes univerzitní VPN nebo zvolit technologii Shibboleth.

7.2 Statistické sledování využití EIZ

V následujících podkapitolách jsou uvedeny výsledky statistického sledování využití EIZ na ČVUT se stručným komentářem k jednotlivým zdrojům. Řada informačních zdrojů je zpřístupňována dlouhodobě, v příslušných tabulkách uvádíme srovnání jejich využívání většinou za období 2012 – 2021.

Statistické údaje jsou získány přímo od vydavatelů zdrojů, kteří již ve většině používají formát Counter – mezinárodní standard pro sledování stanovených ukazatelů. Statistiky podle Counter5 jsou odlišné oproti předchozí verzi, a proto se u některých EIZ statistické ukazatele oproti minulým letům liší. U jednotlivých databází bylo potřeba kombinovat Counter4 a Counter5, neboť k přechodu došlo v srpnu 2021.

7.2.1 Multioborové zdroje

ScienceDirect (Elsevier)

Digitální knihovna *ScienceDirect*, která zpřístupňuje produkty a služby vydavatelství Elsevier, je zásadním a velmi využívaným informačním zdrojem na ČVUT. Uživatelé mají přístup k úplné kolekci vědeckých časopisů (přes 4 000 titulů). Vývoj ukazatele *Plný text* v průběhu let (tab. 10) ukazuje stabilně vysoký zájem ze strany uživatelů ČVUT o časopisy vydavatelství Elsevier.

ScienceDirect časopisy	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
plný text	103 941	145 155	163 383	183 904	187 804	181 692	199 663	184 004	187 767	279 253

tab. 10

Na platformě *ScienceDirect* budujeme fond trvale nakoupených e-knih. V roce 2021 z nich bylo staženo 14 224 kapitol. V době pandemie, v době omezeného přístupu do knihoven, se orientace na e-fond stala nutností. Celkově bylo na platformě zadáno 38 630 dotazů (ukazatel *Počet hledání*).

Wiley Online Library

Wiley Online Library umožňuje přístup k plnotextovým verzím časopisů, knih a referenčních příruček vydavatelství John Wiley & Sons. Pro ČVUT je přístupná vybraná kolekce STM (přírodní, technické vědy a medicína). V tab. 11 je uveden vývoj využívání zpřístupněných časopisů v ukazateli *Plný text* od roku 2012.

Wiley Online Library časopisy	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
plný text	8 640	10 375	9 727	10 420	10 728	12 116	14 301	17 236	18 051	25 370

tab. 11

Na platformě *Wiley Online Library* využili naši uživatelé rozšířenou kolekci trvale nakoupených e-knih, ze kterých bylo staženo 1 124 kapitol. Celkově na této platformě bylo zadáno 1 633 dotazů (ukazatel *Počet hledání*).

SpringerLink

Platforma *SpringerLink* zpřístupňuje v plnotextové formě více než 2 000 odborných časopisů z oblasti přírodních věd, techniky, medicíny, ekonomie i sociálních a humanitních věd od vydavatele Springer Nature. Součástí předplatného jsou i kolekce knih: *Lecture Notes in Mathematics* (od r. 1997), *Computer Science Library* zahrnující mimo jiné *Lecture Notes in Computer Science* (od r. 2005), kolekce *Mathematics & Statistics* (2017, 2018) a *Physics & Astronomy* (2018) a další kolekce trvale dostupných e-knih pro členy konsorcia CzechELib.

SpringerLink časopisy	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
plný text	11 623	22 207	18 417	22 649	28 709	23 821	53 495	50 148	47 721	65 252

tab. 12

V rámci databáze *SpringerLink* bylo v plném textu staženo 17 796 e-knih nebo kapitol z e-knih. Na platformě bylo celkem zadáno 9 366 dotazů (ukazatel *Počet hledání*).

EBSCOhost

Na platformě *EBSCOhost* jsou dostupné dvě databáze: *Academic Search Complete* – databáze vytvořená speciálně pro akademické prostředí, která tematicky pokrývá obory společenských věd a přírodních věd, ale také elektroinženýrství, stavební inženýrství, matematiku a fyziku; *Business Source Complete* – databáze tematicky zaměřená na ekonomii, finance, management, účetnictví a mezinárodní obchod. Na této platformě máme také zpřístupněny tituly trvale nakoupených e-knih. *EBSCOhost* nabízí české webové rozhraní se snadným a efektivním vyhledáváním. V Tab. 13 je uveden počet zobrazení plných textů v obou částech databáze od roku 2012.

EBSCOhost	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
plný text	8 567	6 840	6 500	15 769	10 232	8 555	12 082	4 721	6 871	4 421

tab. 13

K platformě *EBSCOhost* jsme zaznamenali 9 394 vyhledávání a zobrazených záznamů bylo celkem 8 573.

7.2.2 Citační databáze a rejstříky

Web of Science (WoS), Journal Citation Reports (JCR)

V těchto databázích mají uživatelé možnost prohledávat světové vědecké časopisy a sborníky z oblasti přírodních věd, techniky, společenských věd, umění a humanitních věd, včetně celé sítě podchycených citací. Všechny citované odkazy na všechny publikace jsou plně indexovány. Je dána možnost sledovat citační aktivitu pomocí Citation Alerts a vytvářet si grafy citačních aktiv a trendů pomocí Citation Report.

Databáze *Web of Science* je jedním ze dvou oficiálních zdrojů pro hodnocení výsledků výzkumné práce v ČR. V rámci kolekce *Web of Science Core Collection* (WoS CC) má ČVUT přístup k rejstříkům *Science Citation Index Expanded* (SCI-Expanded), *Social Science Citation Index* (SSCI), *Arts & Humanities Citation Index* (AHCI), *Conference Proceedings Citation Index* (CPCI) a *Emerging Sources Citation Index* (ESCI, od r. 2015).

Vedle základních rejstříků má ČVUT přes rozhraní WoS přístup také k databázi *MEDLINE*. Využívání všech výše uvedených databází je zahrnuto do celkových statistických výstupů v Tab. 14, která uvádí srovnání využití od roku 2012.

WoS	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
přístupy	26 700	31 676	66 339	59 339	68 906	62 685	58 619	67 060	71 193	-
hledání	129 836	154 446	138 904	138 772	152 577	132 697	132 195	139 637	167 201	172 341
citace/abstrakt	127 653	254 502	264 002	139 624	216 038	228 212	103 918	132 106	270 555	251 250

tab. 14

Předplatné WoS zároveň umožňuje přístup do databáze *Journal Citation Reports*, která zobrazuje informace o hodnocení časopisů indexovaných ve WoS. Zobrazuje celkovou historii bibliometrických indikátorů časopisu, včetně mezinárodně široce využívaného impakt faktoru. V tab. 15 je uvedeno využití databáze JCR.

JCR	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
přístupy	5 175	5 782	6 079	5 395	3 423	2 311	2 653	3 085	2 566	2 651
hledání	5 084	5 925	5 650	6 296	16 267	9 152	9 100	6 968	5 531	4 765
záznamy	10 619	13 249	12 399	13 833	12 916	1 262	2 113	2 011	1 581	3 373

tab. 15

Scopus

Citační databáze *Scopus* (od společnosti Elsevier) je druhým oficiálním zdrojem pro hodnocení výsledků VaV v ČR. Jedná se o nejrozsáhlejší citační a abstraktovou databázi recenzovaných vědeckých časopisů, knih a konferenčních sborníků.

Ukazatel *Přístupy* od roku 2018 producent nesleduje. Využití databáze za léta 2012 až 2021 a jeho lehce stoupající trend je dokumentován v Tab. 16.

Scopus	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
přístupy	13 751	14 367	20 131	25 306	24 727	21 724	-	-	-	-
hledání	34 926	42 065	54 062	54 194	54 390	45 946	44 993	45 652	48 139	48 897
citace/abstrakt	18 722	23 498	34 550	33 512	56 846	33 838	33 527	38 376	40 946	57 857

tab. 16

7.2.3 Oborové informační zdroje

Elektronická knihovna IEEE/IET

IEEE/IET Electronic Library (IEL) obsahuje téměř třetinu současné světové literatury z oblasti elektrotechniky, komunikace a informatiky. *Databáze IEL* zahrnuje přes 3 miliony dokumentů obsažených především ve 190 časopisech vydavatelství IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) a ve sbornících z více než 1 700 konferencí. Dále zahrnuje přes 3 800 norem z klíčových oblastí techniky vydaných IEEE.

Elektronická knihovna IEEE/IET patří mezi nejvýznamnější zdroje pro inženýrské obory, proto je její využití v prostředí ČVUT značné. Výsledky využívání této elektronické knihovny (Tab. 17) dokládají stabilní a velmi vysoký zájem uživatelů.

IEEE/IET	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
přístupy	42 164	42 319	39 805	41 717	41 260	46 059	57 331	60 630	53 943	63 557
hledání	85 998	92 688	99 517	75 515	73 461	78 023	90 964	101 823	105 824	12 437*
záznamy	54 485	57 089	54 755	54 556	54 519	72 889	88 255	91 481	100 482	105 440

*nová metrika COUNTER5

tab. 17

Změna metriky způsobila velký rozdíl v číslech. Vysoká čísla dříve ukazovala jakoukoli interakci v databázi. V současnosti sledovaná metrika uvádí vyhledávání na platformě jako samostatné číslo.

The ACM Digital Library

Digitální knihovna ACM obsahuje plné texty časopisů a sborníků americké počítačové společnosti ACM (The Association for Computing Machinery). ACM vydává více než 50 vědeckých recenzovaných časopisů v desítkách oborů výpočetní techniky a informačních technologií. Vedle vlastních plnotextových publikací (časopisy, knihy, sborníky) je zde integrována i bibliografická databáze *Guide to Computing Literature* – souhrnná celosvětová bibliografie literatury z oblasti Computer Science/Computing. V Tab. 18 jsou uvedeny výsledky využívání podle dostupných ukazatelů.

ACM DL	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
přístupy	4 075	3 999	4 850	4 346	8 801	8 975	8 975	16 556	-	-
hledání	4 835	3 019	3 119	2 504	2 306	1 791	1 276	2 512	8 919	672
plný text	7 038	6 332	4 980	6 808	4 340	5 669	4 357	4 239	4 105	5 094

tab. 18

SAGE STM

SAGE Science, Technology, and Medicine Package obsahuje přes 480 odborných časopisů z oblastí přírodních věd, medicíny a techniky z produkce nakladatelství SAGE. Tituly jsou dostupné od roku 1999 (kde je to možné) do současnosti. Nejčtenější tituly na platformě SAGE jsou tituly: *The International Journal of Robotics Research*, *Journal of Vibration and Control* a *Mathematics and Mechanics of Solids*.

Tab. 19 ukazuje stoupající trend v počtu stažených plných textů.

SAGE STM	2016	2017	2018	2019	2020	2021
plný text	1 631	2 243	2 917	3 639	3 904	5 854

tab. 19

IOP Science

Na platformě *IOPscience* jsou dostupné publikace vydavatelství IOP Publishing, které patří k Institute of Physics (IOP). Jedná se o 119 titulů časopisů z oblasti vědy, techniky a medicíny.

APS ALL

Kolekce *APS ALL* umožňuje přístup ke všem časopisům vydavatelství American Physical Society (APS). Kolekce zahrnuje celkem 14 titulů zaměřených na oblast fyziky. Časopisy jsou vydávány již od roku 1893.

MathSciNet

Abstraktová databáze matematické literatury je vydávána Americkou matematickou společností (AMS) a její retrospektiva sahá až k počátkům 19. století. Bibliografické záznamy jsou doplněny o odborné recenze aktuálně vydávané literatury.

SAE Digital Library Technical Papers

Na platformě *SAE MOBILUS* jsou pro ČVUT přístupné kolekce *Technical Papers* (od r. 1998) a *Journal Articles* (2008 – 2017).

ASME

ASME Digital Collection je kolekce časopisů, konferenčních sborníků, e-knih a norem společnosti American Society of Mechanical Engineers. ČVUT má přístupné časopisy s retrospektivou od roku 2000, sborníky od roku 2008.

SPIE Digital Library

Kompletní kolekce časopisů a sborníků společnosti SPIE (The International Society for Optics and Photonics). *Digitální knihovna SPIE* včetně kompletního archivu si předplácíme od roku 2020.

Nature

Od roku 2019 máme na platformě Nature.com dostupný prestižní vědecký časopis *Nature*. Jedná se o celosvětově nejcitovanější časopis vydávaný ve Velké Británii od roku 1859. V rámci licence máme v plném textu dostupný aktuální rok, plus čtyři předchozí roky (tzv. rolling backfile).

ASTM Compass

Od roku 2021 předplácíme databázi *ASTM* od American Society for Testing and Materials – vůdčí světové instituce v oblasti inženýrství, materiálů a testování, produkující kolekci norem, technických reportů, testovacích metodik, časopisů, knih, konferenčních sborníků a odborných videí z oborů biomedicínského inženýrství, geologie, průmyslové bezpečnosti a inženýrství, energetiky, environmentálního inženýrství, chemického průmyslu a inženýrství, materiálové vědy a inženýrství, architektury stavebnictví, urbanismu a strojírenství.

Science Journal

V roce 2021 jsme nově předplatili jeden z časopisů největší a nejstarší vědecké organizace na světě American Association for the Advancement of Science (AAAS) s digitálním archivem od roku 1997 po současnost.

Využití všech těchto zdrojů je uvedeno v Tab. 20.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
IOP/plný text	7 672	9 908	11 537	10 916	12 140	14 412	10 623	14 514
APS ALL /plný text	2 045	2 153	1 895	1 854	4 873	5 428	5 403	4 625
MathSciNet/záznamy	5 357	4 572	3 714	4 644	8 229	4 239	5 696	7 491
SAE/plný text	-	-	-	-	1 600	1 354	1 296	655
ASME/plný text	-	-	-	-	-	1 315	1 920	2 780
SPIE/plný text	-	-	-	-	-	-	2 007	3 259
Nature/plný text	-	-	-	-	-	9 044	10 246	15 138
ASTM Compass/plný text	-	-	-	-	-	-	-	203
Science Journal	-	-	-	-	-	-	-	1 688

tab. 20

7.2.4 Faktografické databáze

HelgiLibrary, IHS Standards Expert, ASPI

HelgiLibrary je faktografická databáze, která zpřístupňuje statistické a ekonomické informace, analýzy a reporty jednotlivých firem a odvětví (obsahuje data o více než 95 % světové populace a globální ekonomice). Je zde přes 100 000 časových řad, více než 2,5 milionu číselných dat sesbíraných ze stovek různých veřejných zdrojů a od licenčních partnerů. Kromě statistických dat nabízí databáze i spoustu zajímavých analýz a zpráv.

Databáze **IHS Standards Expert** obsahuje informace od světových vydavatelů norem. Pro ČVUT byly předplaceny normy SAE. Přidanou hodnotou platformy IHS Markit je možnost vyhledávání v jednom prostředí. Z tohoto rozhraní jde vyhledávat ve všech normách celosvětově.

Statista obsahuje statistické informace, infografiky, řady prognóz a reportů.

Databáze **ASPI** reprezentuje komplexní systém pro práci s právními informacemi a je dostupná pouze v rámci počítačové sítě ČVUT. Od roku 2019 jsou v rámci ASPI dostupné ČSN normy.

7.2.5 Databáze e-knih

ProQuest, Knovel a Bookport

V roce 2021 pokračoval přístup ke kolekci elektronických knih **Proquest E-book Central**. Nabídka titulů byla rozšířena o další trvale zakoupené tituly pro ČVUT. Celkem bylo z této kolekce přečteno 10 903 plných textů částí knih.

Pokračoval přístup ke všem kolekcím databáze **Knovel**, která obsahuje e-knihy a referenční příručky z technických oborů. Využito bylo celkem 9 830 částí knih.

Také pokračoval přístup k databázi **Bookport**. Jedná se o online knihovnu e-knih nakladatelství Grada. Obsahuje více než 3 500 titulů v češtině od více než desítky českých nakladatelů: Grada, Portál, Galén, Jota, Karolinum, Masarykova univerzita, Práh, Epoque a další. Jedná se o vysoce využívaný informační zdroj české literatury, v roce 2021 bylo přečteno 27 067 e-knih.

8. Digitální knihovna ČVUT

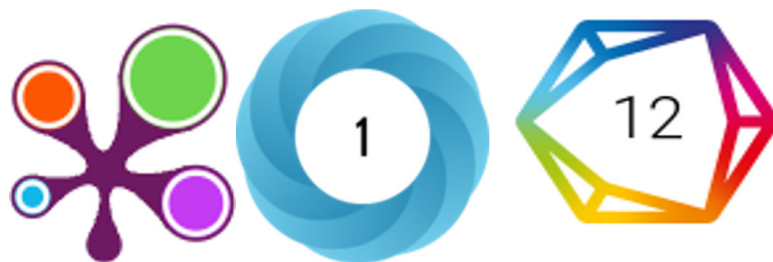
Repozitář *Digitální knihovna ČVUT* (dále DK), provozovaný na open source softwaru DSpace a integrovaný s některými komponentami Informačního systému ČVUT, je celouniverzitní platforma pro ukládání a zpřístupňování publikačních výstupů ČVUT v digitální podobě a zveřejňování závěrečných prací ČVUT. Je budován ÚK ve spolupráci s Výpočetním a informačním centrem ČVUT.

Jako platforma v oblasti nových způsobů otevřeného elektronického publikování začíná DK hrát nemalou roli. Nabízí možnost publikovat odborné knihy, skripta, cvičební materiály či sborníky v režimu Open Access, aby dotyčná publikace byla dostupná všem zájemcům (popř. omezenému okruhu dle požadovaného nastavení práv přístupů), aby splňovala všechny požadované publikační standardy a zároveň byla dohledatelná běžnými vyhledávacími nástroji a systémy.

Zapojením repozitáře do národních (NUŠL) a mezinárodních struktur (BASE, OpenDOAR, OpenAIRE, CORE) jsou informace viditelné v národním i mezinárodním prostředí a snáze dohledatelné jak prostřednictvím těchto platform, tak prostřednictvím Google a Google Scholar. Tím se zároveň zvyšuje i transparentnost přístupu k výsledkům, které vznikly díky finanční podpoře z veřejných zdrojů.

Datová základna DK se v roce 2021 nadále rozrůstala o počty závěrečných prací, disertací, o nové publikace autorů ČVUT a výukové materiály. Platforma DSpace propojená se zdrojovými subsystémy IS ČVUT (KOS, V3S) umožňovala kromě výše uvedených dokumentů zpřístupnit i publikační výstupy dalších typů (článek, stať ve sborníku, kapitola v knize, kniha, sborník, certifikovaná metodika).

S využitím identifikátoru DOI byly do DK implementovány tři různé metriky: PlumX, Altmetric a Dimensions (Obr. 9). Jedná se o alternativní metriky, které se z různých pohledů zabývají citační analýzou. Jednoduchou a srozumitelnou formou, pomocí ikon, umožňují náhled klíčových informací. Zobrazují informaci o počtu citací, statistiky využití, počty stažení či zobrazení, počet odkazů na daný dokument, případně odezvy na sociálních sítích, které reagují mnohem rychleji. Každá z metrik má vlastní strategii vyhodnocování a zobrazení a zprostředkovává tak zpětnou vazbu o dopadu a využití publikačního výstupu.

obr. 9

9. Podpora vědy a výzkumu

Ústřední knihovna ČVUT poskytuje informační podporu v průběhu celého cyklu vědecké práce, od informačního zajištění jednotlivých oborů až po podporu publikování výzkumných výsledků – standardy odborného publikování, uložení, zpřístupnění, šíření a hodnocení vědeckých výstupů. K dlouhodobým strategickým činnostem knihovny patří oblast informační podpory vědy a výzkumu, podpora odborného publikování a podpora v oblasti nových forem vědecké komunikace, sledování nových trendů v oblasti publikování a zveřejňování vědeckých výstupů.

Oddělení podpory vědy zajišťuje tři hlavní agendy: bibliometrii, Open Access a Open Science a redakci vědeckých časopisů.

Bibliometrie

V rámci bibliometrie se oddělení průběžně věnuje správě a opravám dat v citačních databázích včetně správy institucionálního profilu ČVUT. Z citačních databází a analytických nástrojů vytváříme publikační, citační a srovnávací analýzy a přehledy pro potřeby autorů, autorských týmů i celého ČVUT. Knihovna nabízí zpracování dat a konzultace k parametrům, které se týkají publikací, publikační strategie, citačních ohlasů a hodnocení publikovaných výsledků.

V roce 2021 jsme spolupracovali na řešení institucionálního projektu týkajícího se mezinárodních žebříčků univerzit. Věnovali jsme se analýze metodiky parametrů týkajících se hodnocení publikací a citací u vybraných rankingů.

Open Access, Open Science

V rámci Open Access a Open Science se věnujeme zlatému (Gold OA) i zelenému (Green OA) otevřenému přístupu a v roce 2021 jsme se začali také intenzivněji věnovat problematice práce s výzkumnými (FAIR) daty. Intenzivněji jsme spolupracovali s Odborem pro VaV na Rektorátu ČVUT na upřesnění kritérií Open Access a Open Science požadovaných v grantových přihláškách. Tato spolupráce se plánuje ještě více rozšířit v roce 2022. Na podzim 2021 byl podán a schválen projektový záměr pro IP projekt 2022 na vytvoření univerzitní platformy Open Science.

V rámci Gold OA ÚK průběžně sledujeme strategie odborných vydavatelů, zejména s ohledem na finanční požadavky na OA publikování (APC – Article Processing Charges). Každoročně poskytujeme přehled zaplacených APC poplatků pro účely evidence RVVI. Po pečlivém zvážení se ÚK zapojuje do takových aktivit (např. členství), které autorům ČVUT poskytnou finanční zvýhodnění OA publikování. V roce 2021 ČVUT prostřednictvím ÚK pokračovala v členství u vydavatele MDPI, což autorům z ČVUT přináší slevu na APC ve výši 10 %. Nadále je ČVUT i členem konsorcia SCOAP³, což autorům článků z oblasti jaderné fyziky zajišťuje bezplatné OA publikování ve vybraných časopisech. Další průběžnou aktivitou, kterou ÚK naplňovala i v roce 2021, bylo sledování vývoje v oblasti diskutabilních či potenciálně predátorských časopisů.

V rámci Green OA ÚK i nadále poskytuje podporu při ukládání plných textů publikací do *Digitální knihovny ČVUT*. V roce 2021 pokračovala možnost elektronického publikování knih, skript, a studijních materiálů v režimu Open Access na platformě *Digitální knihovna ČVUT*. Publikace splňují publikační standardy, jako je ORCID, DOI, licence CC nebo ISBN, a jsou rovněž registrovány v *Katalogu ÚK ČVUT* a ve V3S.

ÚK se také průběžně zapojuje do aktivit sledujících Open Science v českém i mezinárodním prostředí. Iniciativa otevřeného přístupu AKVŠ ČR byla na začátku roku 2021 formálně ukončena, nicméně spolupráce v české komunitě i nadále pokračuje. Pokračuje i spolupráce s evropskými technickými univerzitami v rámci pracovní skupiny CESAER Task Force Open Science. Tato domácí i zahraniční spolupráce je významným přínosem při formování strategie podpory otevřeného přístupu na ČVUT.

Redakce

V neposlední řadě činnost Oddělení podpory vědy zahrnuje také redakci vědeckých časopisů *Acta Polytechnica* a *Acta Polytechnica CTU Proceedings*, zajišťuje správu publikačních standardů (DOI, Similarity Check, ORCID) a publikační platformy (OJS) pro celé ČVUT.

Nové trendy v odborném publikování (např. OA) stále více od autorů vyžadují, aby se orientovali v problematice autorského práva a autorské etiky (tzv. copyright literacy). ÚK se touto problematikou dlouhodobě zabývá a sleduje aktuální dění v oblasti autorských práv (včetně veřejných licencí jako Creative Commons, vydavatelských licencí či problematiky zaměstnaneckých děl). Spolupracujeme s ostatními součástmi ČVUT při řešení problémů, které vznikají v souvislosti s publikováním našich zaměstnanců i studentů. Snahou ÚK je seznamovat studenty i akademickou obec s tématy jako je duševní vlastnictví, autorské právo a etika nebo plagiátorství.

Informace o všech činnostech jsou zveřejněny na webových stránkách v sekci *Podpora publikování* a ke všem aktivitám jsou průběžně nabízeny semináře a individuální konzultace jak v českém, tak anglickém jazyce.

10. Podpora vědeckých časopisů na ČVUT (Acta Polytechnica)

10.1 Redakce Acta Polytechnica

Součástí ÚK je od roku 2014 redakce vědeckých časopisů ČVUT. Mezi její hlavní činnosti patří vydávání mezinárodně uznávaného vědeckého časopisu ČVUT **Acta Polytechnica** (ISSN 1210-2709, e-ISSN 1805-2363, <https://ojs.cvut.cz/ojs/index.php/ap>), který patří k tradici univerzity již od roku 1966. Je určen pro publikace z inženýrských oborů ČVUT a pro publikace z oboru matematiky a fyziky. Od ročníku 51/2011 je časopis indexován databází *Scopus*. Od ročníku 56/2016 je jeho obsah v databázi *WoS* v edici *ESCI*. Dále je obsah časopisu indexován databázemi *Inspec* a *DOAJ* a vybrané články jsou indexovány databází *CAS*. Časopis je také aktivně indexován v *EBSCO Discovery Service*, který celosvětově používá přes 15 000 institucí včetně *MIT* a *Caltech*. *Scopus CiteScore* dokladuje průběžný růst citovanosti časopisu, v roce 2021 – 1,5. Současně průběžně narůstá i počet citací *Acta Polytechnica* v databázi *WoS*. Výsledek hodnocení *Scimago Journal Rank* za rok 2021 je 0,261.

Dále redakce vydává recenzovanou periodickou řadu **Acta Polytechnica CTU Proceedings** (e-ISSN 2336-5382, <https://ojs.cvut.cz/ojs/index.php/APP>), která je zaměřená na publikování sborníků z konferencí pořádaných nebo spolupořádaných ČVUT. Jednotlivým sborníkům je přiřazováno *ISBN*. V roce 2021 počet vydaných sborníků mírně poklesl v důsledku menšího množství konferencí z důvodu koronavirové pandemie. V roce 2021 byly publikovány tři sborníky obsahující celkem 44 samostatných příspěvků. Vybrané sborníky jsou předkládány k posouzení pro zařazení do sborníkové kolekce (*Conference Proceedings Citation Index, CPCI*) databáze *WoS*. V roce 2021 byl do *CPCI* úspěšně zařazen jeden sborník předložený v roce 2020. Od listopadu 2019 je pak celá sborníková řada zařazena do databáze *Scopus*. Obsah je indexován v databázi časopisů s otevřeným přístupem (*DOAJ*).

Ve spolupráci s dalšími pracovníky knihovny se redakce podílí na vzdělávacích aktivitách v rámci školy a na konzultační činnosti pro interní i externí zájemce. Dále se redakce zabývá podporou mladých začínajících autorů, a to formou konzultací ke všem otázkám souvisejícím s vědeckým publikováním, a také přímou účastí ve výuce a e-learningových kurzech. Věnovala se problematice predátorských časopisů, průběžně sledovala novinky týkající se evaluačních databází, hodnocení titulů a jejich citovanosti.

10.2 Publikační standardy

Veškeré publikační standardy, které využívají oba tituly *Acta Polytechnica* a *Acta Polytechnica CTU Proceedings*, jsou k dispozici i všem redakcím vědeckých časopisů na ČVUT.

ÚK v roce 2021 pokračovala v členství u registrační agentury *Crossref*. Všichni vydavatelé publikací na ČVUT mají díky tomu pro své elektronické publikace, zejména knihy, konferenční sborníky, časopisy, datové soubory apod., možnost prostřednictvím ÚK získat trvalý identifikátor elektronického dokumentu **DOI**. Tento identifikátor je dnes referenčním standardem renomovaných vydavatelství vědecké literatury a v citačních i plnotextových databázích.

V roce 2021 bylo přiděleno celkem 1 189 DOI. Výrazný nárůst oproti předchozím rokům byl způsobený doregistrováním DOI přidělených starším článkům v *Acta Polytechnica*. Přehled registrace přidělených DOI v období 2014 - 2021 ukazuje Tab. 21.

Typ DOI	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Book_title	0	0	1	0	1	4	4	6
Conference_paper	11	0	33	290	44	32	33	42
Conference_title	0	0	0	1	0	0	0	0
Journal_article	394	353	344	284	324	358	282	1141*
Celkem	405	353	378	575	369	394	319	1189

*Z toho je 266 registrovaných v aktuálním roce a 875 je starších článků.

tab. 21

Redakční platformu **OJS**, která poskytuje příjemné uživatelské prostředí a zjednodušuje administraci celého redakčního procesu, ke konci roku 2021 využívalo na ČVUT osm publikovaných periodik. Kromě *Acta Polytechnica* a *Acta Polytechnica CTU Proceedings* to jsou vědecké recenzované časopisy *Geoinformatics FCE CTU*, *MAD – Magazine of Aviation Development*, *Lékař a Technika – Clinician and Technology*, *Plasma Physics and Technology* a od roku 2020 i časopis *MECCA: Journal of Middle European Construction and Design of Cars*. Dokončilo se také zařazení časopisu *Stavební obzor – Civil Engineering* do *OJS*. Další dva časopisy byly spravovány v testovacím režimu.

OJS představuje pro univerzitu okamžitě použitelný nástroj pro online publikování vědeckých publikací (periodik, edic studentských prací apod.) v režimu Open Access se všemi publikačními standardy včetně kontroly původnosti textů. Umožňuje také zjednodušenou práci se zadáváním identifikátorů DOI a ORCID a splnění smluvních podmínek souvisejících s využíváním nástroje Similarity Check.

Díky členství v Crossref pokračovala ÚK ve využívání nástroje **iThenticate** v rámci služby **Similarity Check** (v celosvětovém rozsahu největší databáze textů, na níž je založena služba na kontrolu plagiátorství v textech odborných publikací). Licence Similarity Check je využitelná pouze pro ty vydavatele, kteří své publikace publikují s identifikátorem DOI. Využívání tohoto nástroje je již standardní součástí redakčního procesu obou řad Acta Polytechnica i dalších časopisů, které svým příspěvkům přidělují identifikátor DOI. Služba je připravena pro kontrolu jakýchkoliv textů v angličtině, které budou na ČVUT publikovány online, případně prostřednictvím *Digitální knihovny ČVUT*.

ÚK ČVUT je spolu s Výpočetním a informačním centrem ČVUT partnerem projektu, který vytváří prostředí pro přidělování jedinečného **identifikátoru ORCID** v rámci IS ČVUT. Zakládání a používání ORCID iD podporujeme již od roku 2015. Registrované identifikátory využíváme a propagujeme i v dalších systémech, se kterými pracujeme.

V roce 2021 se podařilo díky programu Ministerstva kultury VISK 9 (Veřejné informační služby knihoven) část registrovaných ORCID iD autorů ČVUT zanést do databáze *Národních autorit ČR*. Databáze je sdílena napříč pamětovými institucemi po celém světě, využívají ji i systémy otevřených dat např. Wikidata a její obohacení o verifikované ORCID iD zvyšuje její spolehlivost.

Databáze *Národních autorit ČR* je integrována v *Katalogu ÚK ČVUT*, a tak se ORCID iD nově zobrazuje také tam, a to na úrovni jednotlivých bibliografických záznamů, např. skript nebo monografií. Pomocí ORCID iD je tak možné v *Katalogu* vyhledávat a z bibliografického záznamu se dostat přímo na stránku autora v registru ORCID.

Úplné zobrazení záznamu

Zvolte formát: Standardní formát Katalogizační záznam Citace podle normy ISO 690 S návěstími pro jednotlivá pole S kódy polí UNIMARC/MARC21

Záznam 2 z 8

[Citace](#)

Autor	Lonský, Tomáš 0000-0003-1397-1802
Název	Analysis and synthesis of antenna with respect to mutual coupling and beamforming : doctoral thesis = Analysis and synthesis of antenna arrays with respect to mutual coupling and beamforming / Tomáš Lonský.
Variantní název	Analysis and synthesis of antenna arrays with respect to mutual coupling and beamforming
Naklad. údaje	2019.
Rozsah	xxiv, 90 stran, x : ilustrace, grafická znázornění.
Vedoucí práce	Hazdra, Pavel, 1977- 0000-0002-7946-7927
Dař. autor-korporace	České vysoké učení technické v Praze. Katedra elektromagnetického pole České vysoké učení technické v Praze. Elektrotechnická fakulta. Katedra elektromagnetického pole
Poznámka	Školitel: Pavel Hazdra ; školitel-specialista: Jan Kraček
Poznámka	Disertace (Ph.D.)--ČVUT, Elektrotechnická fakulta, Katedra elektromagnetického pole, Praha, 2019
Poznámka	Obsahuje bibliografii
Poznámka	Abstrakt také v češtině

obr. 10

11. Informační infrastruktura

Vzhledem k pokračujícím omezením a částečné práci z domova bylo nutné zajistit informační služby provázané s informačním systémem školy, dbát na adresné informační potřeby celé akademické obce. Informační proces byl více zaměřen na obsah dokumentů odpovídající oborům na ČVUT, soustředili jsme se na pořízení technických norem, vytvářeli jsme pro uživatele vyžádané rešerše z faktografických databází. K převážné většině námi předplacených nebo trvale zakoupených elektronických informačních zdrojů umožňujeme vzdálený přístup přes Shibboleth.

11.1 Technické a technologické vybavení ÚK

ÚK je systémově integrovaná do informační infrastruktury univerzity, což je důležité zejména pro centrální pracoviště v budově NTK, která stojí mimo univerzitní síť. Podpora všech činností ÚK je založena na úzkém propojení s Informačním systémem ČVUT. Vzhledem k zásadním technickým a technologickým potřebám provozu ÚK byla podpora všech oblastí IT, včetně hardwarové, smluvně dohodnuta s VIC ČVUT a byla financována z prostředků ÚK.

Ve studovně ÚK v budově NTK je využívána technologie RFID. Pro výpůjčku a vracení dokumentů je zde samoobslužné zařízení – selfcheck. Pro účely revize, uspořádání fondu na regálech a detekci knih se velmi dobře osvědčil digitální asistent (ruční terminál s RFID čtecím zařízením).

12. Prostory

Prostory pro administrativní část a prostory pro knihy, včetně studijních míst, se oproti minulému roku nezměnily. Nadále trvá nevyřešená situace umístění větší části administrativy v Dejvicích. Také se potýkáme s problémem prostoru pro fond, který má knihovna uložený na katedrách, kde rovněž není dostatek místa. Je také nezbytné řešit prostory pro umístění historického fyzického fondu, který již není tak využíván, ale bezpochyby má vysokou informační hodnotu pro budoucí generace. Potřeba depozitáře je čím dál naléhavější. Na tuto skutečnost ÚK upozornila v rámci přípravy Generelu ČVUT.

13. Personální situace

V roce 2021 všichni pracovníci plnili své konkrétní úkoly, které byly podrobně popsány v předchozí části zprávy, a to s invencí a velkým pracovním nasazením.

Pracovní kapacita se v počtu pracovníků snížila o 3 osoby, v přepočtených úvazcích se jednalo o pokles pouze o 0,6 úvazku na centrálním pracovišti knihovny. V lokálních knihovnách se počet pracovníků nezměnil, služby na FD a FBMI byly posíleny pracovníci z centrálního pracoviště. Rozumná organizace práce v celé knihovně umožnila plné využití všech kapacit, jejich flexibilní zastupitelnost a podporovala týmovou spolupráci. Dobré vztahy na pracovišti přispívaly k celkově úspěšnému hodnocení knihovny v rámci školy.

V ÚK k 31. 12. 2021 podle dosažené kvalifikace pracovalo 19 pracovníků s VŠ vzděláním (z toho tři pracovníci s doktorským) a středoškolské vzdělání mělo 12 pracovníků.

V Tab. 22 je uveden vývoj personální situace v letech 2012 – 2021.

ÚK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
pracovníci	33	31	33	32	33	33	31	29	34	31
úvazky	28,5	26,5	29,5	29,4	29,9	28,65	27,75	24,5	27,1	26,5

tab. 22

Konkrétní počty pracovníků a úvazků v roce 2021 podle jednotlivých pracovišť ÚK jsou uvedeny v Tab. 23.

Zaměstnanci ÚK 2021	ÚK/NTK	FJFI	FD	FBMI	Celkem
pracovníci	27	2	1	1	31
úvazky	23,2	2	0,5	0,8	26,5

tab. 23

Ekonomické činnosti (rozpočet, personalistika, finanční a mzdové účetnictví, evidence majetku apod.) zajišťovali pracovníci školy celkem v rozsahu 2 pracovních úvazků, některé činnosti se přenesly do pracovních náplní knihovníků. **Technickou a technologickou podporu** činnosti ÚK smluvně zajišťuje VIC.

14. Mezinárodní a národní spolupráce

Mezinárodní spolupráci pandemie nezastavila, ale hodně ji ovlivnila (stejně jako v roce 2020) a zdůraznila potřebu kolaborativních a inovativních přístupů. Mezinárodní i národní spolupráce opět probíhala online, otevřely se „virtuální konferenční místnosti“. Zapojili jsme se do online jednání, workshopů, týmových porad, ať už z kanceláře nebo z domova. Obohatili jsme se výměnou nápadů, sdíleli jsme zkušenosti a znalosti ověřené v praxi na zahraničních univerzitách a vzájemně jsme se učili a inspirovali, jak od zahraničních, tak českých univerzit.

Členství v odborných orgánech a organizacích

Asociace knihoven vysokých škol ČR, z. s. (AKVŠ)¹

ČVUT patří od roku 2002 k zakládajícím členům Asociace a po celou dobu se aktivně podílí na její činnosti. V roce 2021 působila ve Výkonném výboru Lenka Hrdličková. V Odborné komisi pro informační vzdělávání a informační gramotnost AKVŠ pracovala Michaela Morysková. V Iniciativě otevřeného přístupu působila Soňa Fryšáková a Lenka Hrdličková.

V roce 2021 se Asociace vedle klíčových aktivit týkajících se otevřeného přístupu, podpory vědy, výzkumu a vzdělávání, zabývala i řadou aktuálních témat, intenzivně spolupracovala s vedoucími knihoven členských vysokých škol a uspořádala řadu online seminářů. V Liberci proběhla dvoudenní **Bibliotheca academica 2021** na téma **Knihovna a změna. Měli bychom vždy, když můžeme?**

Podrobné informace o všech aktivitách AKVŠ jsou na webových stránkách asociace.

International Association of University Libraries (IATUL)²

ČVUT je členem asociace IATUL od roku 2001. Mezinárodní asociace IATUL byla založená v roce 1955 pod názvem International Association of Technological University Libraries jako platforma pro sdílení zkušeností knihoven technických univerzit. Vzhledem k vývoji v oblasti knihovnicko-informační praxe univerzitních knihoven, a s tím souvisejícího rozvoje členské základny, došlo v roce 2014 ke změně názvu na International Association of University Libraries. Zkratka IATUL zůstala zachována.

IATUL pravidelně organizuje své výroční konference a tematické semináře v různých částech světa. 41. konference IATUL 2021 se měla konat v Portugalsku, ale vzhledem k pandemii byla zrušena.

IATUL dále organizuje několik pracovních skupin. L. Hrdličková je členkou pracovní skupiny SIG MaRI (Special Interest Group for Metrics and Research Impact), která se zabývá podporou vědy a odborného publikování, bibliometrickými ukazateli. Jádrem skupiny tvoří univerzitní knihovníci z Austrálie a Nového Zélandu, kteří jsou tradičně v oblasti podpory vědy na velmi vysoké úrovni. Skupina spolu komunikuje na pravidelných online poradách a případně v užších pracovních podskupinách.

LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche)³

ÚK je členem LIBER (Asociace evropských vědeckých knihoven) od roku 2010. Asociace byla založena v roce 1971, od roku 2009 sídlí v holandském Haagu a sdružuje více než 420 knihoven z více než 40 zemí. Hlavním cílem LIBER je reprezentovat zájmy evropských vědeckých knihoven, jejich univerzit a vědců.

LIBER Annual Conference 2021 proběhla online ve dnech 23. – 25. června a hlavním tématem bylo **Libraries and Open Knowledge: from vision to implementation**.

¹ <http://www.akvs.cz>

² <http://www.iatul.org>

³ <http://www.libereurope.eu>

CESAER (Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research)⁴

ČVUT je také členem asociace CESAER (Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research). Při asociaci působí komise Task Force Open Science (TFOS), jejímž cílem je podporovat a formulovat strategii pro otevřený přístup k výzkumným výstupům (tzv. Open Access, v širším pojetí tzv. Open Science). Komise spolupracuje s dalšími iniciativami na podporu otevřeného přístupu v Evropě i ve světě, včetně Evropské komise, a je jedním ze subjektů, které by měly ovlivňovat směřování otevřenosti v oblasti vědy a vědeckých výsledků v Evropě. Komise TFOS pracuje ve dvou skupinách, ve skupině pro otevřená data a skupině pro Open Access publikování. Členkami komise jsou Soňa Fryšáková a Lenka Hrdličková, které jsou zapojeny ve skupině pro OA publikování, se skupinou komunikují v rámci pravidelných online setkání.

ORCID (Open Research and Contributor ID)⁵

ČVUT je od roku 2016 členem ORCID. Organizace ORCID se zaměřuje na vytváření jedinečných mezinárodních identifikátorů autorů, zejména autorů a nově také např. institucí. Identifikátor ORCID poskytuje trvalou identitu autorům, podobnou té, která byla vytvořena pro subjekty v digitálních sítích - identifikátor digitálních objektů (DOI). Členství v ORCID umožňuje integraci a správu identifikátorů ORCID v informačním systému ČVUT. ORCID slouží jako sekundární identifikátor osoby na ČVUT a je takto propojený s celou informační infrastrukturou univerzity.

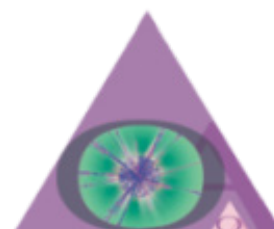
Crossref⁶

Ústřední knihovna ČVUT je členem Crossref od roku 2013. Agentura Crossref je jednou z hlavních registračních agentur pro přidělování jedinečných a trvalých identifikátorů díla DOI. Díky členství má ČVUT možnost přidělovat veškerým svým elektronickým publikacím jedinečný identifikátor DOI a využívat navazující služby. Z nich ČVUT využívá zejména nástroj Similarity Check na kontrolu původnosti publikovaných textů.

SCOAP³ (Sponsoring Consortium for Open Access Publishing in Particle Physics)⁷

ČVUT je členem konsorcia SCOAP³ koordinovaného Evropskou organizací pro jaderný výzkum (CERN). Členství zaručuje autorům možnost bezplatně publikovat články z oboru částicové fyziky ve vybraných vědeckých recenzovaných časopisech konsorcia v režimu Open Access bez povinnosti platit autorské poplatky za Open Access publikování (tzv. APC - Article Processing Charges).

MDPI (Multidisciplinary Digital Publishing Institute)⁸

Prostřednictvím ÚK je ČVUT zapojeno do programu *Institutional Open Access Program (IOAP)*, a to od 1. 11. 2017, kdy se stalo institucionálním členem švýcarského vydavatele odborných recenzovaných OA časopisů MDPI. ČVUT se tím připojilo k řadě významných evropských a světových technických univerzit (např.: ETH Curych, TU Mnichov, Univerzita Bern, TU Vídeň, RWTH Aachen, California Institute of Technology, Harvard, MIT). Členství je zdarma a poskytuje publikujícím autorům z ČVUT snížení poplatků za APC (Article Processing Charges) o 10 %.

⁴ <http://cesaer.org/en/home/>

⁵ <https://orcid.org/>

⁶ <http://crossref.org/>

⁷ <http://scoap3.org/>

⁸ <http://www.mdpi.com/about/ioap>

15. Projekty (grantová a rozvojová činnost)

Realizované v roce 2021

- NOV@ 2021 – Knižní novinky v technických oborech. 13. prodejní výstava zahraničních knih pro studijní a vědní obory ČVUT – projekt v rámci *Fondy pro podporu celoškolských aktivit ČVUT*, řešitelka Helena Kovářiková.
- Harmonizace autoritních záznamů ČVUT se zavedeným identifikátorem ORCID se Souborem národních autorit ČR – projekt v rámci *VISK*, podprogram 9, řešitelka Helena Kovářiková.

16. Publikační a přednášková činnost

Prezentace na konferencích a seminářích

1. MORYSKOVÁ, Michaela. *Diplomka ve 3 minutách* [webinář]. Kladno: ČVUT - FBMI, 23. 4. 2021.
2. MORYSKOVÁ, Michaela. *Dílna publikování: Jak na to?* [přednáška]. Praha: ČVUT - FA, 12. 11. 2021.

17. Přílohová část

Seznam zaměstnanců k 31. 12. 2021

Jméno	E-mail	Zařazení
Machytková Marta	marta.machytкова@cvut.cz	ředitelka
Hrdličková Lenka	lenka.hrdlickova@cvut.cz	zástupkyně ředitelky
Bártová Tereza	tereza.bartova@cvut.cz	odd. podpory studia
Bencková Livia	livia.benckova@cvut.cz	odd. služeb
Bořilová Stanislava	stanislava.borilova@uk.cvut.cz	lokální knihovna FBMI
Bulanova Tereza	tereza.bulanova@cvut.cz	šéfredaktorka AP
Černý Martin	martin.cerny@cvut.cz	odd. podpory vědy
Davidová Jitka	jitka.davidova@cvut.cz	odd. podpory vědy
Ečerová Lenka	lenka.ecerova@cvut.cz	odd. služeb
Fryšáková Soňa	sona.fryscakova@cvut.cz	odd. podpory vědy
Hanžlová Dana	dana.hanzlova@cvut.cz	odd. fondů
Kočová Věra	vera.kocova@cvut.cz	odd. služeb
Komendová Eva	eva.komendova@cvut.cz	odd. fondů
Kováříková Helena	helena.kovarikova@cvut.cz	vedoucí odd. fondů
Krejčová Lenka	lenka.krejцова@cvut.cz	vedoucí odd. služeb
Kučerová Ludmila	ludmila.kucerova@cvut.cz	odd. služeb
Kudličková Klaudia	klaudia.kudlickova@cvut.cz	odd. podpory studia
Libovická Helena	helena.libovicka@cvut.cz	odd. služeb
Marková Ivana	ivana.lysakova@cvut.cz	lokální knihovna FJFI
Morysková Michaela	michaela.moryskova@cvut.cz	vedoucí odd. podpory studia
Poláčková Ilona	ilona.polackova@cvut.cz	odd. fondů
Sedláčková Jana	jana.sedlackova@cvut.cz	odd. fondů
Skopec Antonín	antonin.skopec@cvut.cz	technik
Skoruša David	david.skoruša@cvut.cz	odd. podpory studia
Statečná Zuzana	zuzana.statecna@cvut.cz	odd. fondů
Šimáková Irena	irena.simakova@cvut.cz	odd. fondů
Šinková Dana	dana.sinkova@uk.cvut.cz	lokální knihovna FJFI
Šmídová Petra	petra.smidova@cvut.cz	lokální knihovna FD
Šorejšová Tereza	tereza.sorejsova@cvut.cz	odd. fondů
Vávrová Ivana	ivana.vavrova@cvut.cz	redakce AP
Zaisová Miroslava	miroslava.zaisova@cvut.cz	odd. fondů